

TOTS SANTS I DIA DE DIFUNTS

El dia 1 de novembre per a l'Església Catòlica és la festa de Tots Sants i l'endemà es commemora el dia dels fidels difunts. Cada sant que l'església reconeix té un dia propi de festa al calendari. Com que n'hi ha molts, cada dia es commemoren diversos sants i santes. I al mateix temps, l'Església reconeix que hi ha sants que només Déu coneix, que han portat una vida de caritat en l'anonimat, o coneguts només per la família i els amics. Contra el que s'acostuma a dir Tots Sants no és una festa de dol: és una festa d'esperança.

De fet, tots podem ser sants si complim el Manament Nou de Jesús (*estimeu-vos els uns als altres com Jo us he estimat*); d'aquí el significat de Tots Sants.

La festa de Tots Sants té una llarga història. En les primeres comunitats cristianes era un reconeixement als màrtirs i als qui ens precediren en la fe, i està documentada com a mínim des del segle Vè (a Síria). En els primers segles es commemorava el primer diumenge després de Pentecostès. L'any 835, però, la festa es va passar al primer dia de novembre perquè era el de la commemoració d'una antiga divinitat celta, Samain, el déu de l'ombra, i perquè semblava més intuïtiu vincular l'ombra i la mort a la tardor. No és cap casualitat que sigui a Galícia, país d'origen celta, on més intensament es commemora aquesta data.

També els romans commemoraven el dia de difunts a la tardor, menjant castanyes i fent panellets. El fet que Tots Sants substitueixi una festa pagana, va provocar que ja de ben antic alguns cristians la consideressin una data secundària. De fet, Jesús va predicar l'esperança i la vida eterna, mentre els costums populars de Tots Sants tendeixen a posar en relleu la por i la condemna. El costum, a hores d'ara perdut, de fer per Tots Sants les representacions teatrals de 'Don Juan Tenorio' va en aquesta direcció. El Tenori (també anomenat *el burlador de Sevilla* o *el convidado de piedra*) és un personatge creat pel dramaturg Tirso de Molina (1579-1648); segons la llegenda era un seductor i va gosar anar al cementiri el dia de Tots Sants a conjurar les ànimes dels qui havien estat les seves víctimes, i va morir allí. La frase castellana "*Tan largo me lo fiáis*" és la que diu el Tenori quan l'amenacen amb les penes de l'inforn. Zorrilla al segle XIX va actualitzar aquest mite en el teatre.

Cada cop més, la celebració de Tots Sants i, especialment, la del Dia de Difunts, s'està trobant amb el problema de la 'competència' amb la festa de Halloween, però és important remarcar que hi ha una diferència bàsica entre ambdues: Tots Sants no és de cap manera una festa tènica; no hi ha disfresses, ni invocacions del món del més enllà, ni jocs infantils, ni bruixes, ni carabasses. En definitiva, Tots Sants és la festa de l'esperança en la vida eterna i Halloween no mostra cap element de redempció o esperança.

Que Halloween estigui actualment de moda respon a un mecanisme de substitució cultural, recolzat en la publicitat intensiva: les cultures dels països amb mitjans de comunicació i propaganda més potents produeixen fascinació i tendeixen a imposar els seus símbols, provocant la pèrdua de tradicions autòctones i, en aquest cas, passen per sobre de la tradició mediterrània, que pel que fa al tema de la mort era molt més esperançada, com mostra, per exemple, el costum de portar flors als difunts. Celebrar Halloween quan som hereus d'una tradició de més de dos mil anys de castanyades i de

visites en família als cementiris empobreix la nostra tradició simbòlica i ens converteix en una cultura que copia models aliens per comptes de produir símbols propis.